

תגיד לי מי אויבך...

מוצגות בסדרה זו. עוד יורמו הרבה מים בנחלקידרון לפני שהטלוויזיה שלנו תטפל בבעיות כאלה בישראל. גם סידרה זרה יכולה לחנך, ודווקא בשעה שאנחנו צוחקים ונהנים.

אש ומים

אריך הונקר, מנהיג גרמניה המירוחרית, רחה בתוקף את רעיון איחודה מחדש של גרמניה, שהועלה שוב בעת ביקורו בגרמניה המערבית.

„אייאפשר לאחד אש עם מים“ פסק. החבר הונקר לא שמע מעולם על יעקב אגם, ולא ראה מימו את האנדרטה העומדת במקום שבו היתה פעם כיכרדינגונוף. אני מציע לגנרל לינדנר — הידוע יותר בשם צ׳׳ץ, ראש עיריית תל-אביב — לארוז את האנדרטה ולשלוח אותה כמתנה לברלין. אחרי שתופל שם החומה, ברוח הגלאסנוסט׳ של החבר גורבאצ׳וב, אפשר יהיה להעמיד את האנדרטה של אגם מתחת לשער בראנדנבורג, בין שני חלקיה העיר. תל-אביב בוודאי תצא מרווחת!

לחיים!

אין כמו קוראי העולם הזה. השבוע ביקר במערכת קורא בשם יעקב כשטר, חחי בלונדון. הוא לא היה מוכר לי. הוא השאיר בשבילי בקבוק ומכתב. וזו לשונו:

„באחת הכתבות שלך, לפני הרבה חודשים, מהביקור שהיה לך בכיירות, ציינת כי נהנית מאוד משתיית העארק של זחלה. ידיד ביירותי, שבא ללונדון לעיתים תכופות, עשה לי טובה והביא את הבקבוק המצורף. „בתיקווה כי תיהנה עוד כמה פעמים מלגימה אחת או שתיים מהעארק המפורסם הזה. „הנני מקווה, ועוד יש הרבה כמוני, שעם הזמן יבוא הפיתרון וההסכם לבעיות המקומיות, והקניה תיעשה על-ידיך ישירות בכיקור כלבנון. „נשתה לחיים לשלום המצופה.“ אז לחיים.

כל הביציות בסל אחד

הרב חיים דרוקמן מכחיש את השמועה שיש בידיו רשימות של תקופות הנדירה והביזוי של נשות כל אסירי המחתרת היהודית, לשם אירגון חופשותיהם מהכלא. אבל הוא מודה בכך שטיפל בבעיות הביזוי של כמה מהן, למטרה זו.

זה מעורר כמה שאלות. למשל: מדוע אין הכרהכנסת דרוקמן מחזיק במישרו רשימות הביזוי של כל נשות האסירים היהודיים? הרי המיצווה פרוורבו חלה על כולם, גם על מי שלא זכה לרצוח נער ערבי או לקצץ את רגלו של ראשיעיריה. האם אין הרב הנכבד חייב לדאוג לפרוורבו של כל האסירים היהודיים הנמקים בכלא הצינוני, וכיניהם סתם רוצחים וסתם מקצצירגליים?

דרוקמן

אך גם בזה לא די. כשאלוהים אמר „פרו ורבו“, הוא התכוון ליהודים דווקא. „ויברך אותם אלוהי לאמור: פרו ורבו ומילאו את המים בימים והעוף ירב בארץ.“ זה היה ביום החמישי של הבריאה. לא היו עדיין יהודים. לא היו בניאדם בכלל.

הוא חזר על כך למחרת היום, אחרי שכרא את האדם, זכר ונקבה ברא אותם. „ויברך אותם אלוהים ויאמר להם אלוהים: פרו ורבו ומילאו את הארץ וכיבשוה.“ אז לא חלם עדיין על עם ישראל. גם אחרי המבול חזר אלוהים על מיצווה זו. „ויברך אלוהים את נוח ואת בניו, ויאמר להם פרו ורבו ומילאו את הארץ... ואתם פרו ורבו, שרצו בארץ ורבו בה.“ כלומר, לא רק בניישים, הממלאים את כתיהכלא שלנו עד אפסמקום, אלא גם בני חס יופת. אומנם מיצווה זו לא נכללה בשבע מיצוות בניינות. אבל ההלכה היהודית כפופה לאלוהים, ולא להיפך. מה שאלוהים אמר, אמר. מיצוות פרוורבו חלה לא רק על פושעים פליליים ערביים, אלא גם על המחבלים ר׳ל, שהם בניאברהם כמונו. או קדימה, הרב דרוקמן. נא להכין רשימותביזוי. בימינו אפשר גם למחשב אותן.

סנו! סנו!

טוב ששריהמישפטים, אברהם שריר, מכהן גם כשרהתיירות. תודות לכך הוא מבחל את רוב זמנו וזמנו בעולם. זה עולה לנו כסף, אבל זה כראי. כי בכל פעם הוא מגיח ארצה לשהות קצרה, הוא עושה דברים נוראים. כשעתו מנע את הסגרת ויליאם נקש. עכשיו הוא תובע מהיועץ המשפטי להעמיד לדין חברייכנסת שנפגשו עם יאסר ערפאת, במילוי התפקיד שלמענו נבחרו. הרמיון הפרוע ביותר אינו יכול לתאר לעצמו מה האיש הזה היה עושה אילו כיהן כשרהמישפטים בלבד, והיה נמצא כל העת בארץ!

ולחלחת המהפכה. הוא הרים את הרגלים האלה ושינה את פני העולם. רמזן מושלם. אופורטוניסט, בלעז.

החלק המרגש ביותר בסרט הוא זה המתאר את „עשרת הימים שויעזעו את העולם“, כשם הספר של ריד, שקראנו בנעורינו. (צחקתי הרבה כאשר נזכרה אחת הזקנות בסרט: אמרו אז שריד כתב את הספר בעשרה ימים, ולכך התכוון בכותרת.)

הקטע המשעשע ביותר בסרט תיאר את הקונגרס האנטי-קולוניאלי בעיר באקו. ריד נאם על המילחמה בקאפיטליזם, ויזנובייב תירגם את זה למילחמת-קודש בכופרים. הוא התאים את המסר להמונים. תועמלן מושלם.

בילדותי שמעתי בדיחה על קונגרס זה. יזנובייב וראדק עמדו על הכימה, ונציגים מכל עמי אסיה ואפריקה עברו על פניהם, כל מישלחת בלבושה הלאומי הסטנוני. לבסוף פנה יזנובייב היהודי

(שמו האמיתי היה אפפלכאום) אל ראדק היהודי (שמו היה סובל-זון) ושאל: „מדוע אין כאן מישלחת של בניזולו?“ השיב ראדק: „עוזבו, איוה יהודי יסכים שיכניסו לו נזם באף?“

פרקליטי לוס-אנג'לס

לפני כמה ימים מסרה לי אילנה אלון, שהיא עורכת-דין והכתבת שלנו לעניינימישפט, מחמאה. מישפטן חשוב קרא את מאמרי על מישפט ג'ון רמיאניוק ואמר לה: „תגיד לי לבוס שלך שהוא מבין במישפט יותר מהרבה שופטים.“ הוא התכוון לרברים שכתבתי על השקרים של נאשמים. נאשם יכול לשקר בגלל הרבה סיבות טובות ורעות, שאין להן שום קשר למידת אשמתו. „האם הוא למד מישפטים?“ התעניין המישפטן.

אז ככה: בגיל 14 הלכתי לעבוד. המצב הכלכלי בבית לא הותיר לי ברירה.

תחילה ניסיתי את כוחי כטכנאיירדיו. אחותי הנכורה רצתה שאהיה מהנדס. שאעבוד ביום, אשתכר ואלמך בערב.

אחרי שבועיים החלטנו בהסכמה הדדית — הרדיו ואני — שלא נולדנו זה למען זה. נפרדנו בכבוד. אחת הייתי בוודאי מפגין עכשיו בשערי משררהביטחון.

חיפשתי עבודה, ובמיקרה התחלתי לעבוד במישרד של עורך-דין. עברתי שם במשך חמש שנים. הגשתי מישפטים. טיפלתי בצד המינהלי. עסקתי בהוצאהלהפעל. טיפלתי בענייני הטאבו. מילאתי טפסים בלא-ספור.

זה עזר לי כמכה בחינות. ראשית כל, כאשר יצאנו במאי 1939 לשרוף את מישרד-הטאבו כמחאה על הספר הלבן, ירעתי מה כדאי לשרוף.

שנית, נתקלתי בראשונה פנים-אלפנים עם הבעיה הפלסטינית. ביתהמישפט המחוז, חלק מספריהאחווה וכמה ממישרדיהשילטון היו ביפו. שהיתי ביפו לפחות אחת לשבוע.

היכרתי — אם כי שיטחתי — עמיתים ערביים, פקדייעורכדיין כמוני. למדתי לאהוב את יפו, כפי שהיתה אז, עיר ערבית יפהפיה. יכול להיות שזה השפיע על דרכי לאחר-מכן.

שלישית, למדתי לאהוב מישפטים. מעולם לא למדתי מישפטים. מכיוון שלא גמרתי את ביתהספר היסודי, הדבר כלל לא עלה על הדעת. אבל קראתי ספרייחוקים, ביליתי הרבה שעות פנויות בהקשבה למישפטים, סיגלתי לעצמי את ההגיון המישפטי, שהוא שונה מכל הגיון אחר.

בשביל מה אני מספר את כל זה? כדי להגיד שמכל הסדרות המוקרנות בעת בטלוויזיה, אני אוהב ביותר את זו המספרת על מישרד של עורכדיין בלוס-אנג'לס.

אני רואה אותה בהתפעלות ממש. לא בשל הבימוי המצויין, המישאח המעולה וההומור השופע. כאלה יש גם בסדרות אחרות. אלא בשל התוכן החינוכי שלה.

הסידרה מטפלת בבעיות של הומוסקסואליות, איידס, הריגה מתוד-רמית, נזות, אהבה חופשית, גיוענות, פמיניזם ועוד ועוד. היא מטפלת בכל הבעיות הכאובות של ימינו. באומץ-לב מפתיע, ברוח שזה לא היה קורה לולא לחמו פורצידרן ופורצייגדור במשך שנים כדי להכשיר את דעת-הקהל להתמודדות עם נישאים אלה. אבל גם כך יש הרבה העוה בהצגת הבעיות כפי שהן

לא תמיד היה לי מזל לגבי ידידים. היו אנשים שרציתי מאוד להתיידד עימם, וזה לא קרה. היו ידידים שבגדו ותקעו לי סכין בגב. ככה זה בחיים.

לעומת זאת, תמיד היה לי מזל לגבי אויבים. ועל כך אני צריך להודות לאלוהים.

תמיד שנאו אותי האנשים הנכונים. אנשים שאני מתעב אותם. אנשים שייצגו את הרברים השנואים עליי: פישפשים שעלו למעלה, חנפנים, פאראויטים החיים על גבורתם של אחרים, משתמטים מכל הסוגים, מי שקראנו להם בנעורינו רדקעס.

לא-אחת תמהתי על האינסטינסקט המרויך של אויביי, קרה שאיש מסיימם השמיץ אותי באופן קבוע, בקנאות בלתי-נלאית, לא ידעתי מרוע, כי מעולם לא עשיתי לאיש כל רע. אחרי שנים למדתי להכיר, עמדותי יש תכונותיו, ואמש התגאיתי להימנות עם אויבי. נדמה לי שיש לי מעט מאוד אויבים בין ידידי הפוליטיים.

הפיתגם אומר: תגיד לי מי ידידיך, ואגיד לך מי אתה. זה אינו תופס תמיד. אך ממידתמיד נכון הכלל ההפוך: תגיד לי מי אויביך, ואגיד לך מי אתה.

מן הארמה

יש ברשותי אוסף קטן של תצלומים ממילחמתהעצמאות. חלק מהם צילמתי בעצמי, במצלמה איטלקית צבאית קטנה שמישהו הביא לי מהחזית הלבנית (במילחמתהעולם). חלק לקחתי מחברים, או אספתי בכפרים „נטושים“.

בין התמונות האלה יש תצלום שצילם אחד החברים למחרת הקרב על הגיבעה 105, מן הקרבות המכריעים של המילחמה. בתמונה יש רגל, הבוקעת מן הארמה. רגל של חייל מצרי שנקבר בחיפון.

התמונה יזועה אותי אז, וגם את חבריי. ביקשתי אותה, והיא שמורה עימי באוסף בשלי. היא משמשת לי כתזכורת לוועות-המילחמה.

נזכרתי בה בשבוע שעבר, כאשר עיתוניישראל פירסמו בעמודים הראשונים תצלום של רגלי-אדם, הבוקעת מבין החור-בית של בית שנהרס בהפצצת צה״ל ליד עין-אלח'ילוה כלבנון.

אין לדעת אם זוהי רגל של גבר או אשה, „מחבל“ או אורח סתם. זקן או נער.

פעם זה היה מוזעזע, כיום זה נראה לעורכיההעיתונים, וכנראה גם לקוראיהם, ככל תמונה אחרת. זמר-פופ מנשק מעריצה, חיילת וכלה בתחרות כלשהי, שריהשיכון מדבר עם עמית מהנוג'ולו, רגל בוקעת מתוך החורבות.

גם ליבנו. ובאותו הקשר: האלוף משה בריכוכבא מתח ביקורת על קטל נשים וילדים בהפצצות. על כך נגזף כפי הרמטכ״ל, דן שומרון. בריל, כפי שהוא נקרא בפי כל, היה תמיד קצת יוצא-דופן. טוב לצבא שיש בו יוצא-דופים, לא תמיד הסכמת לכל מילה שאמר. אך על אמירה זו — הידר, זוהי אמירה של חייל. של לוחם. של אישצה״ל. ראש גדול.

טוב שיש אלוף כזה! המוכן להגיד דברים כאלה בפה מלא. גם במחיר של נויפה. כל עוד יש אלוף כזה, צה״ל יהיה צה״ל.

בריכוכבא

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות

ענת סרנסקי, תלמידי הוות